

О.М. Вишневська, д-р екон. наук, професор
І.В. Парфьонова, магістр
Миколаївський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ І СКЛАДОВІ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Важливою складовою розвитку сільськогосподарських підприємств є необхідність активізації інвестиційно-інноваційної діяльності. Обмеження в інноваційній активності не дозволяє забезпечити високий рівень конкурентоспроможності на світовому ринку і забезпечити сталий економічний розвиток. Ефективне вирішення даного питання полягає у створенні та реалізації дієвої стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств у довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Складові і особливості розробки стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств на інноваційній основі представлено у працях провідних зарубіжних та вітчизняних вчених: О.Д. Гудзинського, Н.М. Сіренко, А. Стрікланда, С.М. Судомира, А. Томпсона та ін.

Формулювання цілей статті. Враховуючи актуальність питання щодо забезпечення умов у розвитку сільськогосподарських підприємств на інноваційній основі метою дослідження є оцінка теоретичних аспектів і обґрунтування практичних рекомендацій щодо вибору сільськогосподарськими підприємствами дієвої стратегії інноваційного розвитку, підвищення рівня технічної готовності у залученні інновацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існує багато трактувань поняття «стратегія».

Так, А. Стрікландом та А. Томпсоном визначено, що стратегія – це план управління підприємством, спрямований на зміцнення його позицій, задоволення потреб споживачів і досягнення поставлених цілей [1]. У нашому розумінні «стратегія» є довгостроковим курсом розвитку підприємства, який потребує реалізації заходів для забезпечення економічного зростання, використовуючи науково-технічний потенціал, конкурентні механізми, підприємницьку активність та підтримку з боку держави.

У світовій практиці виокремлюють три основних види стратегій розвитку підприємства, кожний з яких обґрунтований специфікою виробництва:

- стратегія зростання (розвитку) відображає намір підприємства збільшувати обсяги продажу, прибутку, капіталовкладень, закріпити та утримувати позиції лідера, активізувати конкурентні переваги;

- стратегія стабілізації (сталості) характеризує прагнення підприємства зберегти досягнуті обсяги виробництва за умов суттєвої нестабільності обсягів продажу і прибутку, досягти ринкової рівноваги, збільшити ринкову частку, максимізувати прибуток;

- стратегія виживання – оборонна стратегія за умов впливу кризових явищ у діяльності підприємства. Основна мета даної стратегії – уникнення ймовірності банкрутства, забезпечення беззбитковості виробництва [2].

З урахуванням негативних факторів, зокрема впливу кризових явищ, більшість сільськогосподарських підприємств застосовували захисну стратегію, яка направлена на збереження існуючого фінансового стану та недопущення стану банкрутства. Таким чином, відсутність пріоритетних напрямів розвитку сільськогосподарських підприємств призвела до зниження обсягів виробництва, обмеження у можливості зміцнення матеріально-ресурсного потенціалу, погіршення фінансового стану. Забезпечення ефективної динаміки розвитку процесу відтворення на підприємстві можливе за умови використання у практичній діяльності передових методів стратегічного управління.

Важливу роль при виборі та формуванні стратегії підприємства відіграє оцінка його фінансового стану, яка визначає фінансову стійкість підприємства. Фінансова стійкість пов'язана зі ступенем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Фінансова стійкість відображає стан фінансових ресурсів і ступінь їхнього використання, за якого суб'єкт ринку може вільно маневрувати грошовими коштами, і здатне забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції [3].

Однак, незалежно від організаційно-правової форми підприємство потребує постійної діагностики внутрішніх факторів та аналізу зовнішнього середовища. З цією метою широко застосовують SWOT-аналіз, який надає змогу виділити проблемні аспекти і відповідні переваги, які має підприємство і встановити взаємозв'язок між ними, що можна використати у обґрунтуванні дієвої стратегії розвитку підприємств.

За умов формування і впровадження стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств бажано перевірити обґрунтованість дій та реальність поставлених цілей. Крім того, перевірити дієвість

стратегічних заходів. Залежно від отриманих результатів перевірки доцільно перейти до розробки системи контролю за реалізацією заходів на усіх етапах реалізації стратегії.

Отже, процес вибору стратегії повинен включати визначення цілей, пріоритетів та детальний аналіз факторів впливу (рис. 1).

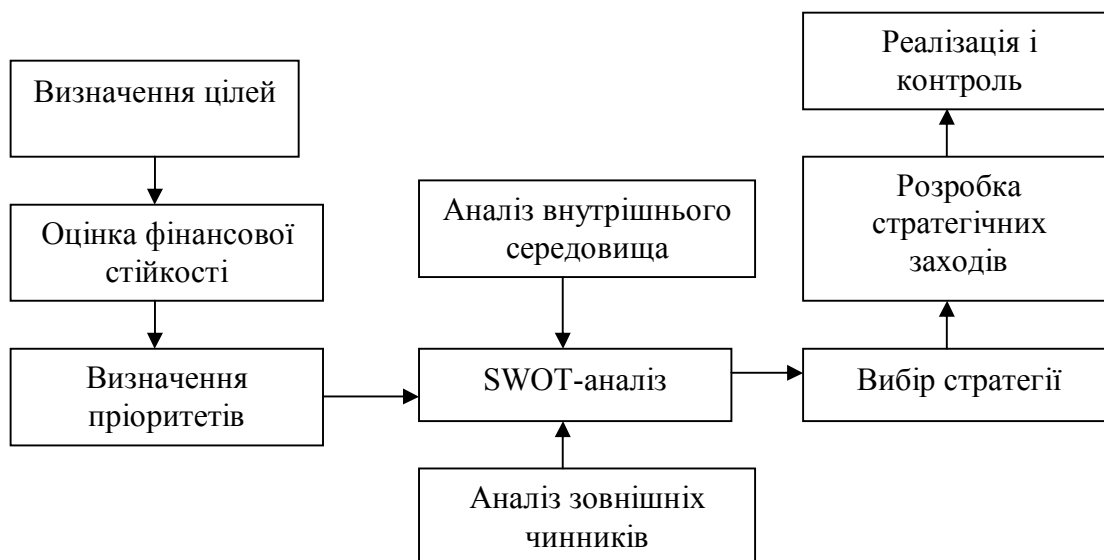

Рис. 1. Складові процесу розробки стратегії розвитку підприємства

Джерело: авторська розробка з використанням ідеї В.М. Никончука [3].

Дієва стратегія розвитку є ефективним механізмом стратегічного управління, адже вона поєднує використання науково-технічного, виробничо-технологічного, соціального потенціалу підприємства у визначених напрямках.

Основою вибору сільськогосподарськими підприємствами інноваційної стратегії розвитку є обґрунтування тенденцій розвитку науки й техніки, впровадження і використання нових технологій, випуску нових видів продукції. Для вибору стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств важливими є врахування факторів впливу, а саме:

- співвідношення інвестиційної підтримки базових і пріоритетних напрямів інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств;
- співвідношення між інтелектуальним ресурсом – наявним та необхідним;
- ступінь матеріально-технічної бази для підтримання інноваційної діяльності;

- співвідношення короткострокових і довгострокових цілей у процесі використання інноваційної продукції;
- рівень технологічної готовності до залучення інновацій.

При цьому з урахуванням внутрішніх чинників впливу кожний регіон країни має різний рівень технологічної готовності до запровадження інноваційних технологій.

За даними Всесвітнього економічного форуму у 2012 р. позиції лідерів за рівнем технологічної готовності займає Харківська, Одеська, Дніпропетровська, Донецька і Київська області. За рівнем запровадження технологій – Донецька і Дніпропетровська області. Найменший рівень технологічної готовності обґрунтовано у Кіровоградській, Тернопільській і Чернігівській областях. Технологічна готовність характеризує можливості окремих регіонів країни запроваджувати технологічні інновації у різних галузях народного господарства, у тому числі у аграрному секторі, і ґрунтується на сукупності внутрішніх особливостей у розвитку регіону.

У сукупності за оцінкою Всесвітнього економічного форуму технологічна готовність країни відповідає 81 місцю зі 144 країн у рейтингу глобальної конкурентоспроможності, що свідчить про необхідність підвищення маневреності і адаптації галузей народного господарства до зовнішніх умов з метою активізації залучення нових технологій і здатності економіки країни повноцінно використовувати інформацію і комунікаційні технології, які перетворюються на технологію загального призначення і відіграють роль галузевої інфраструктури.

Інноваційна стратегія розвитку не може здійснюватись на основі відтворення існуючої. Принципово новим завданням має стати розробка та запровадження нових механізмів інноваційного процесу. Яскравим прикладом інноваційно-орієнтованого підприємства є ТОВ СП «Нібулон» – підприємство зернотрейдер, який за останні чотири роки відповідно до оцінки маркетингових років є лідером серед українських експортерів зерна. Компанія забезпечує контроль над усіма ланками за схемою «поле–порт»: вирощування і збирання врожаю на орендованих землях, транспортування з використанням власної сучасної техніки і технології, зберігання, доробку, відвантаження через власні перевантажувальні термінали. Успіху компанія досягла завдяки виваженій стратегії ведення бізнесу, дотримання усіх технологічних умов сільськогосподарського виробництва. Представимо обсяги експорту зернових ТОВ СП «Нібулон» порівняно із загальним експортом з України з використанням графічного способу (рис. 2).

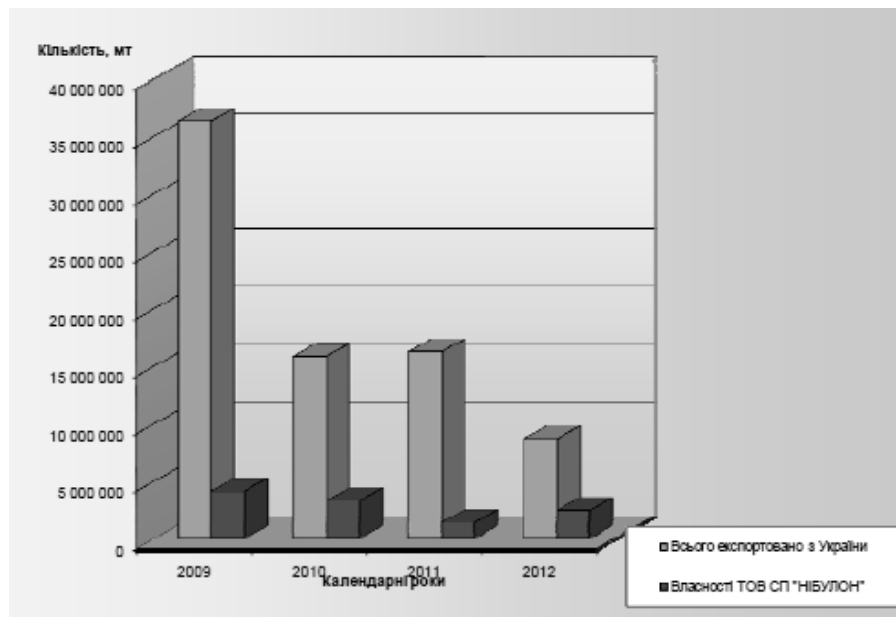

Рис. 2. Обсяги експорту зернових у натуральному виразі, млн т

Джерело: представлено автором з використанням джерела [5].

Необхідно враховувати економічний, демографічний та інші аспекти реалізації інноваційного процесу в аграрному секторі на основі кредитної, фінансової та продовольчої політики країни. Відповідно до зазначених елементів та інноваційного потенціалу країни можуть використовуватись три типи стратегії інноваційного розвитку, представимо їх схематично на рис. 3.

Отже, враховуючи зазначене такий зв'язок здатний забезпечити відтворення інноваційного процесу, стимулювати технологічні нововведення і технічні зрушення, активізацію інвестиційної діяльності.

Висновки. За сучасних умов відсутність дієвої стратегії розвитку та комплексу заходів з її реалізації обмежує розвиток сільськогосподарських підприємств. Стратегія інноваційного розвитку є відтворенням виробничих, трудових, фінансових ресурсів через запровадження нових технологій, що забезпечують конкурентні переваги та мінімізують фінансові ризики для підприємств. Запропоновані нами складові стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств включають формування позиції лідера у підвищенні конкурентних переваг, створення умов щодо активізації інноваційної діяльності і розвитку відповідної інфраструктури. Реалізація стратегії може бути дієвою основою у напрямку підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств, забезпечити підвищення рівня конкурентоспроможності і сприятиме активізації інноваційних-інвестиційних процесів.

Рис. 3. Складові стратегії інноваційного розвитку та можливість їх запровадження у діяльності сільськогосподарських підприємств

Джерело: представлено автором з використанням джерела [4].

Бібліографічний список: 1. Осовська Г.В. Стратегічний менеджмент: теорія та практика / Г.В. Осовська, О.Л. Фіщук, І.В. Жалінська. – К.: Кондор, 2003. – 193 с. 2. Саблук П.Г. Основні напрями

розробки стратегічного розвитку АПК в Україні / П.Г. Саблук // Економіка АПК. – 2009. – № 12. – С. 3-15

3. Никончук В.М. Формування стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств / В.М. Никончук // Агросвіт. – 2012. – № 22. – С. 2-4.

4. Сіренко Н.М. [Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України: \[монографія\] – Миколаїв, 2010. – 416 с.](#)

5. ТОВ СП «Нібулон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: сайт <http://www.nibulon.com/r/main.php>

Вишневская О.Н., Парфёнова И.В. Особенности и составляющие стратегии инновационного развития сельскохозяйственных предприятий. Рассмотрены теоретические основы стратегического управления предприятиями в современных условиях. Приведены процесс разработки стратегии предприятия и обоснована необходимость выбора инновационной стратегии развития сельскохозяйственных предприятий.

Vishnevskaya O., Parfenova I. Features and components of the strategy of innovative development of agricultural enterprises. The theoretical foundations of strategic management in today's environment. Shows the process of developing a business strategy and the necessity of choosing innovation strategy of agricultural enterprises.